

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

БІЛЕНЕЦЬ Дарія Анатоліївна

УДК 351.713 (477)

ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ЗОНИ МИТНОГО КОНТРОЛЮ

Спеціальність 12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Одеса – 2015

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному університеті «Одеська юридична академія» Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор
КОРМИЧ Борис Анатолійович,
Національний університет
«Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри морського
та митного права.

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПрН України
НАСТЮК Василь Якович,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
завідувач кафедри адміністративного
права та адміністративної діяльності;

кандидат юридичних наук, доцент
МАЗУР Анатолій Васильович,
Університет митної справи та фінансів,
доцент кафедри адміністративного
та митного права.

Захист відбудеться 28 листопада 2015 р. о 10.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.086.01 Національного університету «Одеська юридична академія» за адресою: 65009, м. Одеса, вул. Фонтанська дорога, 23.

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Національного університету «Одеська юридична академія» за адресою: м. Одеса, вул. Піонерська, 2.

Автореферат розісланий 23 жовтня 2015 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Л.Р. Біла-Тіунова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Активна участь України у світових економічних процесах обумовлює необхідність ефективного застосування законодавства з питань державної митної справи, в рамках якого, зокрема, реалізується пропуск товарів і транспортних засобів через митний кордон. Правовий режим зони митного контролю відіграє особливу роль у забезпеченні виконання митних формальностей щодо переміщення таких товарів і транспортних засобів та їх митного контролю. Правовий режим зони митного контролю створює відповідні умови функціонування пунктів пропуску через державний кордон, тимчасового зберігання товарів і транспортних засобів, ввезених на митну територію України протягом часу, необхідного для їх оформлення в обраний декларантом митний режим. Окрім того, правовий режим зони митного контролю є невід'ємним елементом функціонування об'єктів митної інфраструктури і забезпечує практичне застосування цілого ряду митних режимів, вимоги яких включають перебування товарів під митним контролем протягом дії такого режиму, та відповідні обмеження у користуванні і розпорядженні товарами і транспортними засобами. Важливою особливістю правового режиму зони митного контролю є наявність як правових, так і технічних норм і стандартів, що обумовлюють вимоги до облаштування зон митного контролю. Таким чином, правовий режим зони митного контролю пов'язаний не лише із встановленням певних обмежень, але й із встановленням низки вимог, спрямованих на сприяння виконанню передбачених законодавством митних формальностей. Відповідно, цей режим є важливим елементом не лише забезпечення дотримання митного законодавства, але й виконання міжнародних зобов'язань України щодо сприяння законній торгівлі. Все це обумовлює високу актуальність наукового аналізу правового регулювання та порядку застосування митного режиму зони митного контролю і формулювання пропозицій щодо удосконалення відповідного законодавства.

Ряд питань правового режиму зони митного контролю та адміністративно-правових режимів у сфері державної митної справи України в цілому були об'єктом дисертаційних та монографічних досліджень: О.О. Крест'янінова «Правове регулювання митних режимів» (2002); Т.В. Корнєвої «Митний контроль в Україні: організаційно-правові питання» (2003); А.В. Мазура «Організаційно-правові основи митного контролю в Україні» (2004); Ю.М. Дьоміна «Правові засади організації та здійснення митного контролю в Україні: теоретичні та практичні проблеми» (2006); В.Я. Настюка «Адміністративно-правові режими у сфері національної безпеки та протидії тероризму» (2008); С.А. Трофімова «Організаційно-правові засади здійснення митних процедур на морському транспорті» (2008); Д.С. Цаліної «Порядок митного оформлення товарів при їх переміщенні через митний кордон України» (2009); І.М. Резніка «Правове регулювання переміщення товарів через митний кордон України» (2014);

В.В. Белєвцевої «Адміністративно-правові режими у сфері державної безпеки України» (2015) та ін. Але, як правило, питання правового режиму зон митного контролю розглядалися дослідниками лише опосередковано, у контексті загальних питань організації переміщення товарів через митний кордон. У той же час, важливим є аналіз взаємодії цього правового режиму з іншими видами митних та адміністративно-правових режимів, його впливу на реалізацію митних процедур та митних формальностей. Потреба дослідження правового регулювання режиму зони митного контролю як самостійного правового режиму й обумовила обрання теми дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана на кафедрі морського та митного права Національного університету «Одеська юридична академія» відповідно до плану наукових досліджень «Визначення шляхів підвищення ролі норм морського, митного та інформаційного законодавства для подальшого забезпечення економічної незалежності України у XXI ст.» і є складовою загальної теми науково-дослідної роботи університету «Традиції і новачі у сучасній українській державності і правовому житті» (державний реєстраційний номер 01106U004970).

Мета і задачі дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає у тому, щоб на основі аналізу національного та міжнародного законодавства з позицій науки адміністративного та митного права визначити особливості правового регулювання та реалізації правового режиму зони митного контролю з метою формулювання пропозицій, спрямованих на удосконалення законодавства у сфері державної митної справи.

Визначена мета обумовила постановку та вирішення таких задач: окреслити основні риси вітчизняної наукової концепції адміністративно-правових режимів в аспекті її застосування до характеристики режиму зони митного контролю;

з'ясувати взаємозв'язки між категоріями «митний контроль» та «режим зони митного контролю»;

встановити основні функції правового режиму зони митного контролю; охарактеризувати взаємодію між правовим режимом зони митного контролю та іншими видами адміністративно-правових та митних режимів;

визначити структуру та основні елементи адміністративно-правового забезпечення правового режиму зони митного контролю;

визначити особливості порядку здійснення митних формальностей у зонах митного контролю;

сформулювати пропозиції щодо удосконалення законодавства стосовно правового режиму зони митного контролю.

Об'єктом дослідження є процес встановлення та застосування правового режиму зони митного контролю.

Предметом дослідження є правовий режим зони митного контролю.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є загальноновизнані наукові критерії об'єктивності та комплекс дослідницьких

підходів і методів, які забезпечили всебічний аналіз процесу застосування митного режиму тимчасового ввезення. Підґрунтям дослідження є діалектичний метод наукового пізнання явищ дійсності у їхньому розвитку та взаємозв'язку. Досягнення задач дослідження зумовило використання таких методів, як: історичний та порівняльно-правовий метод – при аналізові наукових досліджень правового режиму та при розгляді правового режиму зони митного контролю в системі адміністративно-правових режимів [п. 1.1]; формально-логічний метод використано для аналізу співвідношення між категоріями «митний контроль» та «режим зони митного контролю» [п. 1.2]; функціональний та телеологічний підходи допомогли охарактеризувати функції та типологію режиму зони митного контролю [п. 1.3], метод системного аналізу допоміг встановити адміністративно-правове забезпечення режиму зони митного контролю, як єдину систему заходів адміністративного характеру [р. 2]; структурно-функціональний метод забезпечив аналіз специфіки виконання митних процедур у рамках окремих видів зон митного контролю [р. 3]. Методи аналізу і синтезу, синергетичний метод надали можливість комплексно дослідити проблемні аспекти застосування правового режиму зони митного контролю [п.п. 1.2, 1.3, 2.3]. Метод моделювання забезпечив розробку пропозицій щодо удосконалення митного законодавства [п. 2.3].

Теоретичну основу дисертаційного дослідження становлять праці таких провідних фахівців з адміністративного та митного права, як: К.В. Бережна, Є.В. Додін, Ю.М. Дьомін, О.Ю. Бакаєва, Ю.П. Битяк, О.М. Бандурка, Д.М. Бахрах, І.П. Голосніченко, С.В. Ківалов, А.Н. Козирін, В.Т. Комзюк, Б.А. Кормич, Т.В. Корнева, О.О. Крестьянінов, О.С. Лагода, А.В. Мазур, В.Я. Настюк, В.П. Науменко, П.В. Пашко, В.Г. Перепелюк, Д.В. Приймаченко, Т.О. Проценко, А.Є. Татарінов, С.А. Трофімов, Д.С. Цаліна, А.А. Шахмамєтьєв, М.Г. Шульга та ін.

Нормативну основу дисертації становлять Закони України з питань державної митної справи, міжнародні угоди з митних питань, нормативно-правові акти Кабінету Міністрів, центральних органів виконавчої влади, акти територіальних органів Державної фіскальної служби з приводу утворення та функціонування зон митного контролю тощо.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що дисертація є першим монографічним дослідженням, що визначає особливості встановлення і реалізації правового режиму зони митного контролю та специфіку застосування пов'язаних із цим матеріальних та процедурних норм митного законодавства. Здійснене дисертаційне дослідження дало змогу отримати важливі для науки і практики адміністративного та митного права результати і пропозиції, а саме:

уперше:

визначено функції правового режиму зони митного контролю, на підставі яких здійснено класифікацію таких зон у пунктах пропуску

через державний кордон, на складах тимчасового зберігання та в місцях застосування окремих видів митних режимів;

визначено структуру адміністративно-правового забезпечення правового режиму зони митного контролю, яка включає особливий порядок управління такими зонами, процедури їх створення та облаштування, особливий порядок взаємодії між суб'єктами владних повноважень та систему заходів адміністративного примусу щодо забезпечення дотримання відповідного режиму;

встановлено особливості взаємодії між правовим режимом зони митного контролю та іншими видами адміністративно-правових та митних режимів, що діють на відповідній території;

удосконалено:

погляди на співвідношення категорій «митний контроль» та «правовий режим зони митного контролю», де остання є одночасно і засобом створення умов для реалізації митного контролю, і об'єктом такого контролю;

підходи щодо функцій режиму зони митного контролю у забезпеченні реалізації митних режимів «митний склад», «вільна митна зона», «безмитна торгівля»;

позицію щодо взаємодії між органами ДФС та утримувачами об'єктів митної інфраструктури у забезпеченні додержання режиму зони митного контролю;

набули подальшого розвитку:

особливості здійснення митних процедур та митних формальностей на території зони митного контролю;

характеристика взаємодії між органами ДФС та іншими суб'єктами владних повноважень у рамках правового режиму зони митного контролю;

запропоновано:

внести зміни до законодавства з метою врегулювання взаємодії між державними та недержавними суб'єктами щодо забезпечення дотримання режиму зони митного контролю;

удосконалити положення митного кодексу щодо відповідальності за порушення порядку виконання операцій з товарами, що тимчасово зберігаються під митним контролем.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що дослідження розширює та поглиблює уявлення про можливості вирішення проблем, пов'язаних із встановленням та реалізацією правового режиму зони митного контролю, а сформульовані в дисертаційному дослідженні висновки та пропозиції є певним внеском в теорію і практику митного та адміністративного права і можуть бути застосованими у:

науково-дослідній сфері – для подальшого дослідження проблематики режиму зони митного контролю;

правотворчій сфері – для удосконалення законодавства у сфері державної митної справи;

сфері правозастосовної діяльності – в діяльності митних органів ДФС та інших суб'єктів владних повноважень щодо забезпечення дотримання режиму зони митного контролю;

навчальному процесі – при викладанні таких навчальних дисциплін, як «Митне право» та «Адміністративне право», для підвищення кваліфікації співробітників Державної фіскальної служби тощо.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні положення, висновки та пропозиції дисертаційного дослідження обговорювалися на: міжнародній науково-практичній конференції, присвяченій 15-річчю Національного університету «Одеська юридична академія» та 165-річчю Одеської школи права «Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку державності та права» (м. Одеса, 30 листопада 2012 р.); міжнародній науково-практичній конференції професорсько-викладацького та аспірантського складу «Правове життя сучасної України» (м. Одеса, 20–21 квітня 2012 р.); міжнародній науково-практичній конференції професорсько-викладацького та аспірантського складу «Правове життя сучасної України» (м. Одеса, 16–17 травня 2013 р.); міжнародній науковій конференції «Правові та інституційні механізми забезпечення сталого розвитку України» (м. Одеса, 15–16 травня 2015 р.).

Публікації. Основні положення та результати дисертації викладено в 11 статтях, 6 із яких – у наукових фахових виданнях, що входять до затвердженого переліку, 1 – у періодичному науковому виданні іншої держави (Молдова).

Структура дисертації. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, які об'єднують десять підрозділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації становить 198 сторінок, із них основного тексту 175 сторінок, список використаних джерел налічує 208 найменувань і розміщений на 23 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційного дослідження, розкрито зв'язок роботи з відповідними науковими програмами, планами, темами, визначено об'єкт, предмет, мету і основні задачі дослідження; охарактеризовано методологічну основу роботи, її наукову новизну і практичне значення; надано відомості про апробацію теоретичних положень дослідження, його структуру і обсяг.

Розділ 1 «Теоретико-методологічні основи правового режиму зони митного контролю» складається з трьох підрозділів і присвячений характеристиці наукових досліджень адміністративно-правових режимів, визначенню основних аспектів митного контролю та функцій правового режиму зони митного контролю.

У підрозділі 1.1. «Розвиток концепції адміністративно-правових режимів у вітчизняній правовій науці» здійснено огляд та систематизацію поглядів науковців у галузі адміністративного та митного права на проблематику адміністративно-правових режимів у цілому та режим зони митного контролю, зокрема.

Указується на позицію науковців (Д.М. Бахрах, С.В. Ківалов, О.Г. Нападистий), щодо того, що регулювання державної митної справи на основі правових режимів не обмежується лише встановленими МКУ митними режимами і може включати й інші види правових режимів, що дозволяє зарахувати режим зони митного контролю до елементів реалізації державної митної справи.

Для визначення змісту та сутності режиму зони митного контролю важливими є декілька аспектів концепції адміністративно правових режимів. Це є залучення до категорії «режим» не лише правил поведінки, але й усієї системи заходів, спрямованих на досягнення відповідної мети (А.Е. Наташев, Н.А. Стручков); домінування юридичного інструментарію, характерного адміністративному праву (Д.М. Бахрах, Л.А. Морозова); спрямування на попередження протиправної поведінки та захист громадської безпеки, пов'язаність із встановленням певних обмежень порівняно із загальним правовим режимом (В.Я. Настюк, К.В. Бережна, В.В. Ласточкін, В.П. Кондрашов), включення до структури режиму особливого адміністративно-правового механізму його реалізації (С.Д. Хазанов) тощо.

Специфіку режиму зони митного контролю, як окремого виду адміністративно-правового режиму, обумовлюють два фактори: 1) особливий об'єкт такого режиму – зона митного контролю; 2) особливий комплекс правових засобів регулювання – приписи, заборони та обмеження, встановлені законодавством із питань державної митної справи.

Саме друга складова такої специфіки – приписи, заборони та обмеження характеризує імперативний метод правового регулювання, що є властивим правовим нормам, які становлять правовий режим зони митного контролю. Цей фактор дозволяє однозначно зарахувати такі норми до галузі адміністративного права, а сам режим зони митного контролю – до системи адміністративно-правових режимів.

Підрозділ 1.2. «Митний контроль як елемент правового режиму зони митного контролю» присвячено аналізу особливостей реалізації контрольних заходів у рамках режиму зони митного контролю.

Зона митного контролю є одночасно і засобом здійснення митного контролю, який забезпечує необхідні умови для здійснення контрольних заходів, і об'єктом митного контролю, який, у свою чергу, є засобом забезпечення дотримання режиму зони митного контролю. Утворення зон митного контролю є однією з організаційних форм здійснення митного контролю. Але, разом із тим, можна говорити і про організацію контролю

за дотриманням режиму відповідної зони, яка уже буде містити в собі весь комплекс елементів організаційного механізму митного контролю.

Але не всі митні режими, в яких товари знаходяться під митним контролем, передбачають зберігання цих товарів лише на територіях зон митного контролю. Таким чином, територіально сфера здійснення митного контролю є більшою за відповідні зони митного контролю. Перенесення заходів митного контролю за межі зон митного контролю є однією із сучасних тенденцій розвитку митної справи. Однак, певні форми митного контролю, з огляду на їх специфіку, реалізуються виключно на території зон митного контролю.

Незважаючи на тісний зв'язок із митним контролем, «режимні» правовідносини зон митного контролю мають, у першу чергу, матеріально-правовий характер, адже пов'язані із встановленням правового положення певної території та правил поведінки осіб на цій території. У той же час правовідносини у сфері здійснення митного контролю мають, в основному, процесуальний характер, адже виникають у рамках здійснення певної, врегульованої законодавством, послідовності дій посадових осіб органів ДФС щодо виконання контрольних заходів.

Слід зазначити, що ціла низка рішень, що приймаються у рамках процедур митного контролю та митного оформлення, так чи інакше стосується дотримання режиму зони митного контролю. До таких рішень можна зарахувати: рішення про пропуск товарів через митний кордон України, дозвіл на розміщення товарів у зонах митного контролю, дозвіл на переміщення товарів у межах зони митного контролю або на переміщення товарів із зони митного контролю, рішення про передачу товарів на склад митного органу тощо.

У підрозділі 1.3. *«Функції правового режиму зони митного контролю»* зроблено висновок щодо того, що встановлення режиму зони митного контролю є невід'ємною складовою реалізації функціонального призначення відповідної території для організації переміщення товарів та транспортних засобів через митний кордон, від безпосередньої організації пропуску відповідних товарів і транспортних засобів до застосування окремих видів митних режимів, до яких їх декларовано.

Найбільш загальною метою, на реалізацію якої спрямовано режим зони митного контролю, є сприяння проведенню в життя державної митної політики. Крім того, шляхом встановлення правового режиму зон митного контролю забезпечується реалізація низки аспектів державної митної справи, до яких належать: встановлені порядок і умови переміщення товарів через митний кордон України; їх митний контроль та митне оформлення; застосування механізмів тарифного і нетарифного регулювання, справляння митних платежів; здійснення державного контролю нехарчової продукції; запобігання і протидія контрабанді; боротьба з порушеннями митних правил тощо.

Правовий режим зони митного контролю впливає на реалізацію державної митної політики та здійснення державної митної справи як у кількісному, так і в якісному аспекті. Кількісний аспект впливу правового режиму зони митного контролю полягає у тому, що, оскільки ряд таких заходів державної митної справи, як пропуск товарів через митний кордон, тимчасове зберігання товарів, здійснення деяких видів митних режимів, реалізуються в зонах митного контролю, то кількість створених зон митного контролю, безумовно, впливає на організацію реалізації відповідних аспектів митної політики. В якісному аспекті, для реалізації державної митної політики та здійснення митної справи має значення безпосередній зміст «режимних» правил, що становлять правовий режим зони митного контролю, адже від змісту таких правил та їх дотримання залежать умови виконання митних формальностей у зонах митного контролю та загальний рівень законності у митній сфері.

Можна виокремити чотири безпосередні функції правового режиму зони митного контролю:

забезпечення дотримання порядку пропуску товарів і транспортних засобів через митний кордон;

забезпечення функціонування митної інфраструктури (будівель, об'єктів, приміщень, вантажних митних комплексів, де здійснюються заходи митного контролю);

забезпечення дотримання вимог митного законодавства щодо тимчасового зберігання товарів під митним контролем;

забезпечення застосування митних режимів «вільна митна зона», «митний склад» та безмитна торгівля».

Відповідно до цих критеріїв можна визначити три типи зон митного контролю:

1) зони митного контролю, створені у пунктах пропуску через державний кордон України;

2) зони митного контролю, створені на території складів тимчасового зберігання;

3) зони митного контролю, створені на території застосування митних режимів «вільна митна зона», «митний склад», «безмитна торгівля».

Визначено, що важливою особливістю правового режиму зони митного контролю є те, що в залежності від функціонального призначення кожної конкретної такої зони її режим діє не самостійно, а у взаємодії з іншими адміністративно-правовими або митними режимами, встановленими на відповідній території.

Розділ 2 «Адміністративно-правове забезпечення режиму зони митного контролю» складається з чотирьох підрозділів і характеризує правові та організаційні заходи, пов'язані із забезпеченням реалізації режиму зон митного контролю.

У **підрозділі 2.1. «Правові основи управління зонами митного контролю»** наголошено на тому, що функціональне спрямування зон митного контролю як місць, де виконуються митні формальності щодо товарів і транспортних засобів, які переміщуються через митний кордон, обумовлює зв'язок їх правового режиму з функціями конкретних митних органів ДФС, у зоні діяльності яких створено такі зони. Адже саме відповідний митний орган ДФС, виходячи з потреб здійснення митних формальностей, відповідно до покладених на нього завдань, визначає необхідність зон митного контролю, перелік об'єктів, що розташовуються на території конкретних зон митного контролю, та види діяльності, що здійснюються у цих зонах. Наприклад, зона митного контролю у пунктах пропуску на державному кордоні відрізняється від зон митного контролю, які створюються у внутрішніх митницях, наявністю окремої зони або лінії прикордонного контролю, з якої починається огляд транспортних засобів, здійснюється паспортний контроль, визначаються особи, яким заборонено в'їзд до країни, тощо. При цьому, у випадках розташування пунктів пропуску на лінії державного кордону, обов'язковою є наявність договору із сусідньою державою.

Зони митного контролю можуть розрізнятися за типом залежно від виду транспорту (водний, повітряний, автомобільний, залізничний), напрямків транспортних потоків та магістральних шляхів. Останнім часом використовуються такі назви, як «митний термінал», «вантажний митний комплекс», «автопорт», тощо.

Основними суб'єктами управління зонами митного контролю є митниці, їх відокремлені структурні підрозділи – митні пости. Крім того, безпосереднє забезпечення режиму зони митного контролю може бути покладено на відповідний структурний підрозділ митниці або митного поста – відділ митного оформлення. Підставами розподілу повноважень у цьому разі є такі критерії, як зона діяльності підрозділу та його функції щодо митного контролю, та митного оформлення щодо конкретних способів та засобів переміщення товарів, або виду товарів.

Створення зон митного контролю, управління функціонуванням таких зон та забезпечення дотримання їх правового режиму базуються на визначених ст. 544 МКУ завданнях митних органів ДФС, до яких належать:

управління об'єктами митної інфраструктури та розбудова митного кордону;

здійснення контролю за діяльністю підприємств, які надають послуги з перевезення та зберігання товарів, що переміщуються через митний кордон України чи перебувають під митним контролем.

Підрозділ 2.2. «Порядок та умови облаштування зони митного контролю» присвячений характеристиці процесуальних та матеріальних норм митного законодавства, якими регулюється утворення зон митного контролю.

Територіальна дія правового режиму зони митного контролю охоплює певну ділянку митної території України, а також розташовані на ній об'єкти та споруди. Важливою особливістю правового режиму зони митного контролю є встановлення низки правил технічного та організаційного характеру щодо відповідних територій, споруд та об'єктів, головною метою яких є створення належних умов як для дотримання режимних вимог перебування осіб, товарів та транспортних засобів на території відповідної зони, так і для виконання передбачених законодавством митних формальностей.

Загальною підставою створення зон митного контролю є постійне або тимчасове перебування на певній території товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митних кордон України. Особливості порядку утворення зон митного контролю обумовлені специфікою тих об'єктів митної інфраструктури, на території яких вони створюються. Утворення зон митного контролю на території пунктів пропуску через державний кордон базується на відповідних рішеннях Кабінету Міністрів України щодо створення пунктів пропуску та пунктів контролю. Утворення зон митного контролю на території спеціальних митних зон впливає із законодавчих актів, що встановлюють статус таких митних зон. В інших випадках підставою створення зон митного контролю є рішення митних органів щодо надання відповідним об'єктам статусу складів тимчасового зберігання, митних складів, вантажних митних комплексів тощо.

Рішення про створення зон митного контролю приймається митницею відповідно до зони її діяльності. Типова структура рішення щодо створення зони митного контролю включає такі елементи: місце та адреса зони митного контролю, мета і підстави створення, тип зони митного контролю та строк, на який її створено, межі зони митного контролю та засоби, які використовуються для її позначення. План-схема зони митного контролю визначає розміщення на її території об'єктів і споруд, до яких, зокрема, належать: службові приміщення митного органу, місця для проведення митного огляду, склад тимчасового зберігання, транспортна інфраструктура, вантажне обладнання тощо.

До суб'єктів господарювання, утримувачів об'єктів митної інфраструктури можуть встановлюватися додаткові вимоги щодо облаштування зон митного контролю, зокрема щодо наявності: технічних засобів охорони території, засобів телекомунікації, санітарно-побутових об'єктів, закладів харчування, банківського обслуговування тощо.

У *підрозділі 2.3. «Взаємодія органів виконавчої влади щодо функціонування зон митного контролю»* зазначено, що за загальним правилом, здійснення більшості видів державного контролю у пунктах пропуску покладено на митні органи, які реалізують відповідні контрольні функції у формі попереднього документального контролю на підставі інформації, отриманої від уповноважених державних органів з використанням інформаційних технологій.

Але, разом із тим, здійснення деяких інших видів державного контролю та митних формальностей є неможливим без перебування у цих зонах представників інших контрольних органів, а також посадових осіб та співробітників підприємств, громадян та ін. Таким чином, митний орган ДФС, у зоні діяльності якого розташована зона митного контролю, в рамках реалізації режимних правил взаємодії з іншими органами виконавчої влади. Конкретний перелік суб'єктів, що взаємодіють з митним органом у здійсненні контрольних заходів у зонах митного контролю, залежить від особливостей відповідної зони, зокрема, переліку видів контролю та видів транспортних засобів, якими переміщуються товари. Зокрема, у пунктах пропуску через державний кордон основним суб'єктом взаємодії є органи Державної прикордонної служби, якими здійснюється прикордонний контроль та які відповідають у цілому за функціонування пунктів пропуску та їх режимних зон.

У випадках, передбачених законодавством, у залежності від виду товарів, у зонах митного контролю здійснюються:

ветеринарно-санітарний та фітосанітарний контроль посадовими особами контролюючих органів Міністерства аграрної політики та продовольства України;

екологічний та радіологічний контроль посадовими особами контролюючих органів Міністерства екології та природних ресурсів.

Крім того, залучення інших контролюючих суб'єктів здійснюється у залежності від виду транспорту, яким переміщуються товари через митний кордон. Так, у пунктах пропуску для повітряного сполучення здійснюється контроль щодо безпеки цивільної авіації, якого покладено на посадових осіб служби авіаційної безпеки аеропорту та авіакомпанії. У пунктах пропуску для морського, річкового та поромного сполучення здійснюється контроль суден з метою забезпечення безпеки плавання. Цей контроль здійснюється посадовими особами інспекції державного портового нагляду. У питаннях правоохоронної діяльності у зонах митного контролю суб'єктами взаємодії є органи МВС, СБУ та прокуратури, яким забезпечується доступ на територію таких зон, відповідно до їх компетенції. Посадові особи органів виконавчої влади, що здійснюють діяльність у зонах митного контролю, зобов'язані дотримуватися режимних правил та сприяти забезпеченню дотримання їх громадянами та підприємствами, що переміщують товари через митний кордон або діють у цих зонах.

У *підрозділі 2.4. «Заходи адміністративного примусу щодо забезпечення режиму зони митного контролю»* зазначено, що одним із важливих елементів адміністративно-правового забезпечення режиму зони митного контролю є встановлені законодавством із питань державної митної справи заходи адміністративного примусу. При цьому слід констатувати, що заходи адміністративного примусу, які застосовуються для забезпечення режиму зони митного контролю, цілком відповідають

класичному інструментарію відповідних заходів, встановлених адміністративним правом.

МКУ прямо передбачає, що дотримання режиму зони митного контролю, забезпечення безпеки громадян, законності та правопорядку у зоні митного контролю покладаються на відповідні митниці та митні пости. Ці завдання реалізуються сукупністю заходів адміністративного попередження, адміністративного припинення та адміністративної відповідальності. Реалізація цих заходів здійснюється посадовими особами відділу оперативних чергових та управління аналізу ризиків та протидії митним правопорушенням. Зокрема, ця категорія посадових осіб має право застосування не лише фізичної сили але й спеціальних засобів та зброї. Разом із тим, особливості забезпечення режиму зон митного контролю безпосередньо пов'язані з типологією та функціями таких зон. Так, заходи адміністративного попередження та адміністративного припинення щодо забезпечення режиму зон митного контролю у пунктах пропуску через державний кордон забезпечується у першу чергу органами Державної прикордонної служби.

Сучасною тенденцією є встановлення зобов'язань підприємств – утримувачів об'єктів митної інфраструктури щодо застосування попереджувальних заходів щодо забезпечення режиму зони митного контролю. Такі заходи включають цілодобову охорону складських об'єктів або функціонування на них охоронної сигналізації; наявність і функціонування системи відеоспостереження для виявлення несанкціонованого доступу до товарів і транспортних засобів, що перебувають під митним контролем; наявність і функціонування контрольно-пропускної системи тощо.

Зазначено, що, крім безпосередньої адміністративної відповідальності за порушення режиму зони митного контролю (ст. 468 МКУ), існує ще ряд складів адміністративних правопорушень, спрямованих на забезпечення дотримання відповідних режимних правил. Зокрема, це відповідальність за неправомірні операції з товарами, що тимчасово зберігаються під митним контролем (ст. 469 МКУ), та перешкоджання посадовій особі у доступі до товарів, транспортних засобів та документів при здійсненні митного контролю (ст. 474 МКУ). Враховуючи позицію Конституційного суду України, запропоновано зміни до ст. 469 МКУ.

У Розділі 3 «Особливості виконання митних формальностей на території зон митного контролю», що складається з трьох підрозділів, розглянуто особливості здійснення процедур митного оформлення та митного контролю в залежності від функціонального спрямування окремих видів зон митного контролю.

Підрозділ 3.1. «Митні процедури, що виконуються в режимних зонах пунктів пропуску через державний кордон» характеризує чотири типові схеми здійснення митних формальностей у зонах митного контролю у пунктах пропуску через державний кордон, у залежності від виду

транспорту: 1) у морських та річкових портах; 2) в авіаційних портах; 3) у пунктах пропуску для автомобільного транспорту; 4) у пунктах пропуску для залізничного транспорту.

Специфікою здійснення митних формальностей у пунктах пропуску через державний кордон є: 1) встановлення переліку та послідовності виконання митних формальностей для кожного з видів транспорту; 2) здійснення митних формальностей відповідно до технологічних схем, які затверджуються у відповідності до законодавства з питань державної митної справи для кожного окремого пункту пропуску; 3) використання для виконання митних формальностей особливих реєстраційних та товаротransпортних документів, передбачених для кожного з видів транспорту; 4) облаштування зон митного контролю для прискорення митного контролю та митного оформлення.

Зони митного контролю у пунктах пропуску через державний кордон облаштовуються виходячи з потреб забезпечення руху відповідних транспортних засобів, зручності переміщення пасажирів та товарів, скорочення строку, необхідного для виконання митних формальностей, за рахунок організації руху на території зон, наявності необхідних споруд, об'єктів, обладнання та устаткування.

Особливістю митного контролю на морському та річковому транспорті є здійснення митних формальностей у зонах митного контролю не лише на території морських та річкових портів, але й в акваторії портів, відкритих для міжнародних перевезень, утворення тимчасових зон митного контролю на причалах та суднах. Оформлення суден здійснюється комісією, до складу якої входять представники прикордонної служби, митного органу та адміністрації порту.

Зони митного контролю у повітряних пунктах пропуску встановлюються від лінії паспортного контролю до місць стоянки повітряних суден, які проходять прикордонний та митний контроль. Зона митного контролю на стоянці повітряного судна та на повітряному судні співпадає із зоною прикордонного контролю. У відповідних зонах здійснюються лише митний, прикордонний контроль та контроль за безпекою цивільної авіації.

Митний контроль на залізничному транспорті здійснюється у зонах митного контролю на прикордонних передавальних станціях. Митний контроль пасажирських залізничних перевезень може здійснюватися у зонах митного контролю в оглядових залах, на перонах вокзалів залізничних станцій, у вагонах поїздів міжнародного пасажирського сполучення, а також в інших місцях уздовж маршруту руху залізничного транспортного засобу. При цьому на перонах та у вагонах утворюються тимчасові зони митного контролю.

Здійснення митного контролю в зоні митного контролю у пунктах пропуску для автомобільного транспорту характеризується наявністю двоканальної системи (червоний та зелений коридори) та окремих смуг

руху, або визначених місць режимних зон для переміщення автомобільних транспортних засобів за їхніми типами (вантажні, пасажирські та особистого користування) та необхідністю оподаткування митними платежами.

Слід зазначити, що у випадках застосування двоканальної системи внутрішнє облаштування зони митного контролю (встановлення полос та напрямів руху, розміщення споруд, встановлення відповідних позначень) є засобом організації виконання митних формальностей – представлення для митного контролю, декларування та митного оформлення.

У підрозділі 3.2. «Митні процедури у зонах митного контролю на складах тимчасового зберігання» зазначено, що митні формальності, які виконуються у цих зонах, передусім, спрямовано на попередження протиправного користування та розпорядження товарами, що зберігаються під митним контролем, та забезпечення виконання операцій з такими товарами виключно у порядку та у спосіб, встановлені законодавством.

Відповідні вимоги реалізуються уже під час надання дозволу на відкриття на території складського приміщення, резервуару або майданчику складу тимчасового зберігання, зокрема, шляхом встановлення вимог представлення утримувачем: переліку осіб, що матимуть право доступу на територію СТЗ; акта прийняття в експлуатацію пожежної та охоронної сигналізації, наказу про створення власного підрозділу охорони або договору з МВС або підприємством, що має ліцензію щодо надання охоронних послуг. Крім того, на утримувача СТЗ покладаються вимоги ведення Автоматизованої системи обліку товарів і транспортних засобів або Книги обліку товарів і транспортних засобів, розміщених на складі, доступ до якої надається митними органами ДФС.

Заходи митного контролю, які застосовуються митним органом, у зоні діяльності якого розташовано склад тимчасового зберігання, можна поділити на дві групи контрольних заходів: 1) контроль за діяльністю складу тимчасового зберігання; 2) митний контроль за товарами і транспортними засобами, що перебувають на складі тимчасового зберігання. До форм контролю за діяльністю СТЗ можна, зокрема, віднести огляд територій і приміщень такого складу та перевірку обліку товарів на СТЗ. Крім того, відповідний митний орган здійснює контроль за дотриманням утримувачем СТЗ вимог законодавства. З метою дотримання режиму зони митного контролю, утвореної на території СТЗ, митними органом застосовуються відповідні форми митного контролю товарів і транспортних засобів, передбачені МКУ. Крім того, розміщення, вивезення та здійснення операцій з товарами, що зберігаються на СТЗ, здійснюються лише за дозволом відповідного митного органу.

Підрозділ 3.3. «Митні режими, що реалізуються у зонах митного контролю» присвячено характеристиці порядку застосування митних режимів «митний склад», «безмитна торгівля» та «вільна митна зона».

Ці режими належать до категорії так званих «економічних» митних режимів, які надають економічні переваги у вигляді умовного звільнення від оподаткування митними платежами та незастосування заходів економічної політики, але встановлюють обмеження щодо використання і розпорядження товарами, які у них поміщені. Самі ж товари перебувають під митним контролем протягом усієї дії такого режиму. При цьому, митні режими «митний склад», «безмитна торгівля» та «вільна митна зона» передбачають перебування товарів на чітко визначеній території – у зоні митного контролю. Таким чином, зазначені митні режими діють не самостійно, а лише у взаємодії з режимом зони митного контролю, а територія їх застосування збігається з територією відповідної зони. Така взаємодія створює специфічний набір «режимних» правил, які регламентують порядок функціонування зон митного контролю, на території яких застосовуються відповідні митні режими. Відповідна специфіка охоплює такі аспекти функціонування зон митного контролю на території митних складів, магазинів безмитної торгівлі та вільних митних зон:

особливі вимоги до об'єктів і територій, з урахуванням особливостей порядку операцій з товарами, поміщеними у митний режим;

особливості заходів митного контролю відповідно до обраного митного режиму.

Відповідальність за дотримання вимог як митного режиму, так і режиму зони митного контролю, покладається на підприємства-утримувачі митних складів, магазинів безмитної торгівлі та вільних митних зон комерційного або сервісного типу. Митні ж органи ДФС здійснюють контроль за їх діяльністю.

ВИСНОВКИ

Здійснений аналіз процедури застосування правового режиму зони митного контролю дозволив зробити ряд висновків:

1. Режим зони митного контролю є різновидом об'єктного адміністративно-правового режиму, який встановлюється в рамках здійснення митного контролю товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України. До основних ознак цього правового режиму належать: 1) встановлюється органами державної фіскальної служби, які реалізують державну митну справу; 2) має чітко визначену зону дії, яка позначається на місцевості; 3) пов'язаний з обмеженням прав і свобод громадян щодо свободи переміщення; 4) дотримання вимог режиму забезпечується засобами адміністративного примусу.

2. Режим зони митного контролю складається із сукупності правил поведінки, встановлених нормами законодавства з питань державної митної справи, які визначають: 1) територію дії режиму зони митного

контролю; 2) строк дії режиму зони митного контролю; 3) порядок пропуску та перебування осіб на території зони митного контролю; 4) порядок визначення на місцевості зони митного контролю, облаштування територій і приміщень, споруд та об'єктів у даній зоні; 5) порядок переміщення транспортних засобів і товарів у межах зони митного контролю; 6) особливі вимоги щодо порядку ведення господарської діяльності на території зони митного контролю.

3. Особливістю режиму зони митного контролю є те, що цей режим може застосовуватися як самостійно, так і поєднуватися з іншими видами правових режимів у рамках взаємодії:

з іншими об'єктними адміністративно-правовими режимами на території зони митного контролю, розташованої у пункті пропуску через державний кордон України, одночасно діють режим державного кордону, прикордонний режим, режим пункту пропуску та режим відповідного об'єкта транспортної інфраструктури;

з режимом оподаткування, перебування товарів у зонах митного контролю на території пунктів пропуску через державний кордон, або на території складів тимчасового зберігання, надає відстрочку у виконанні обов'язку із сплати митних платежів;

з митними режимами «вільна митна зона», «митний склад» та «безмитна торгівля», режим відповідної зони митного контролю визначає територію їх застосування та умови провадження діяльності підприємств-утримувачів об'єктів митної інфраструктури;

з тимчасовими адміністративно-правовими режимами, встановленими на відповідній території, може відбуватися взаємодія з режимами надзвичайного або військового стану, з режимом антитерористичної операції.

4. Серед форм митного контролю, визначених ст. ст. 336, 356 МКУ, можна виокремити такі, що здійснюються виключно у зонах митного контролю, та такі, що можуть здійснюватися як у межах, так і поза межами відповідних зон. Для тих форм митного контролю, що здійснюються виключно у зонах митного контролю, правовий режим відповідної зони є засобом забезпечення виконання контрольних заходів. У той же час, усі інші форми митного контролю знаходяться у двосторонньому зв'язку з правовим режимом зон митного контролю: з одного боку, режим зони митного контролю сприяє виконанню контрольних заходів, з іншого, – контрольні заходи можуть застосовуватися для забезпечення дотримання правил режиму зони митного контролю.

5. Функції правового режиму зони митного контролю можна поділити на загальні (сприяння проведенню митної політики та здійсненню митної справи, забезпечення дотримання митного законодавства) та спеціальні, обумовлені метою створення конкретної зони (пропуск товарів через митний кордон, функціонування об'єктів митної інфраструктури,

тимчасове зберігання товарів, застосування митних режимів). Відповідно до спеціальних функцій можна визначити: 1) зони митного контролю, що створені у пунктах пропуску через державний кордон України; 2) зони митного контролю, що створені на території складів тимчасового зберігання та складів митниць; 3) зони митного контролю, що створені на територіях і в приміщеннях, де реалізуються митні режими «митний склад», «безмитна торгівля», «вільна митна зона».

6. Особливостями правового режиму зон митного контролю, що створені у пунктах пропуску через державний кордон України, є: можливість встановлення як постійного, так і тимчасового режиму; виконання поряд із митним контролем й інших видів державного контролю; спрямованість на забезпечення пропуску товарів і транспортних засобів через митний кордон.

Правовий режим зон митного контролю, що створені на території складів тимчасового зберігання та складів митниць, має постійний характер дії. Головним завданням правового режиму цього типу зон є забезпечення дотримання заборон та обмежень щодо користування та розпорядження товарами, митне оформлення яких не є завершеним.

Метою правового режиму зон митного контролю, що створені на територіях і в приміщеннях, де реалізуються митні режими «митний склад», «безмитна торгівля», «вільна митна зона», є забезпечення дотримання вимог відповідного митного режиму. Строк дії цього типу режиму зон митного контролю обумовлений строком дії відповідного митного режиму.

7. Адміністративно-правове забезпечення правового режиму зони митного контролю являє собою систему правових та організаційних заходів, спрямованих на створення та облаштування, організацію функціонування та забезпечення дотримання режиму зон митного контролю. Такі заходи містять у собі особливий порядок утворення, управління, забезпечення функціонування зон митного контролю, систему заходів адміністративного примусу щодо забезпечення дотримання відповідного режиму.

8. У питаннях дотримання правового режиму зон митного контролю органи ДФС взаємодіють не лише з іншими органами виконавчої влади, але й з недержавними суб'єктами. Зокрема, здійснення заходів щодо забезпечення дотримання правового режиму зони митного контролю покладено на суб'єктів господарювання, які здійснюють господарську діяльність у межах відповідної зони (утримувачів магазинів безмитної торгівлі, митних складів, складів тимчасового зберігання, вантажного митного комплексу, вільної митної зони). У цих випадках можна говорити про певне делегування повноважень щодо дотримання правового режиму зони митного контролю недержавним суб'єктам. Зокрема, на них покладаються завдання щодо: 1) забезпечення порядку перебування осіб на території зони митного контролю; 2) забезпечення порядку переміщення

товарів і транспортних засобів у зоні митного контролю; 3) обліку товарів і транспортних засобів; 4) технічного облаштування територій і приміщень зони митного контролю. Виконання цих зобов'язань контролюється органами державної фіскальної служби.

9. З метою покращання забезпечення дотримання режиму зони митного контролю запропоновано внесення змін до законодавства з питань державної митної справи.

З урахуванням сучасних тенденцій функціонування зон митного контролю на об'єктах митної інфраструктури запропоновано ст. 332 МКУ доповнити частинами четвертою та п'ятою такого змісту:

«4. Забезпечення дотримання режиму зон митного контролю, розташованих на території вантажного митного комплексу, складу тимчасового зберігання, митного складу, магазину безмитної торгівлі, вільної митної зони, покладається на підприємства-утримувачі у взаємодії з відповідним митним органом.

5. За погодженням з відповідним митним органом підприємство-утримувач вантажного митного комплексу, складу тимчасового зберігання, митного складу, магазину безмитної торгівлі, вільної митної зони на підставі договору залучає підрозділи Міністерства внутрішніх справ або підприємства, що мають дозвіл на надання послуг з охоронної діяльності для забезпечення режиму зони митного контролю».

Статтю 469 МКУ викласти у такій редакції:

«Стаття 469. Неправомірні операції з товарами, що перебувають під митним контролем.

1. Проведення з товарами, що перебувають на тимчасовому зберіганні під митним контролем операцій, не передбачених статтями 203, 325 цього Кодексу, або проведення операцій, передбачених зазначеними статтями, без дозволу органу доходів і зборів, тягнуть за собою попередження або накладення штрафу у розмірі двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

2. Зміна стану товарів, які не розміщені у митний режим, або товарів, що перебувають на тимчасовому зберіганні під митним контролем, користування або розпорядження ними без дозволу органу доходів і зборів, тягнуть за собою накладення штрафу у розмірі п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

3. Невжиття передбачених частиною четвертою статті 204 цього Кодексу заходів щодо товарів, строк тимчасового зберігання яких під митним контролем закінчився, а також неповідомлення утримувачем складу тимчасового зберігання або митного складу про завершення строку такого зберігання відповідного митного органу, тягнуть за собою накладення штрафу у розмірі п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян».

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у фахових виданнях:

1. Біленець Д.А. Відповідальність за порушення правил тимчасового зберігання під митним контролем / Д.А. Біленець // Митна справа. – 2011. – № 3. – С. 103–108.

2. Біленець Д.А. Характеристика зони митного контролю та мета створення / Д.А. Біленець // Митна справа. – 2013. – № 1. – С. 123–124.

3. Біленець Д.А. Міжнародне митне співробітництво: територіальні аспекти / Д.А. Біленець // Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія» : зб. наук. праць. – 2013. – Вип. № 1. – С. 71– 83.

4. Біленець Д.А. Шляхи удосконалення попереднього документального контролю у пунктах пропуску через державний митний кордон України / Д.А. Біленець // Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія» : зб. наук. праць. – 2014. – Вип. № – С. 72–79.

5. Біленець Д.А. Митний брокер, як суб'єкт господарської діяльності у зоні митного контролю / Д.А. Біленець // Митна справа. – 2015. – № 2. – С. 139–143.

6. Біленець Д.А. Процедури у пунктах пропуску, як елемент реалізації правового режиму зони митного контролю / Д.А. Біленець // Митна справа. – 2015. – № 3 – С. 44–49.

7. Биленец Д. Таможенная стоимость как основной элемент таможенно-тарифного регулирования при оформлении товаров в зоне таможенного контроля / Д. Биленец / *Legea și viața*. – 2015. – № 57. – С. 32–36.

Опубліковані праці апробаційного характеру:

8. Біленець Д.А. Постійна зона митного контролю в місці прибуття автотранспорту / Д.А. Біленець // Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку державності та права : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 15-річчю Національного університету «Одеська юридична академія» та 165-річчю Одеської школи права (м. Одеса, 30 листопада 2012 р.) відп. за вип. В.М. Дрьомін. – О. : Фенікс, 2012. – Т. 1. – С. 508–510.

9. Біленець Д.А. Розташування зон митного контролю / Д.А. Біленець // Правове життя сучасної України : матеріали міжнар. наук. конференції професорсько-викладацького і аспірантського складу, присвяченої 15-річчю Національного університету «ОЮА» та 165-річчю Одеської школи права (м. Одеса, 20–21 квітня 2012 р. – Т. 2. – О. : Фенікс, 2012. – С. 131–133.

10. Біленець Д.А. Основні повноваження господарсько-експлуатаційного відділу митниці з питань розвитку та експлуатації об'єктів митної інфраструктури, що знаходяться в зоні діяльності митниці / Д.А. Біленець // Правове життя сучасної України : матеріали Міжнар.

наук.-практ. конф. (м. Одеса, 16–17 травня 2013 р.) – О., 2013 – Т. 1. – С. 473–475.

11. Біленець Д.А. Митні процедури на авіаційному транспорті, що здійснюються у зоні митного контролю / Д.А. Біленець // «Правові та інституційні механізми забезпечення сталого розвитку України»: матеріали міжнар. наук. конф. професор.-виклад. і аспірант. складу (м. Одеса, 15–16 травня 2015 р.) – О.: Фенікс, 2015 – С. 493–495.

АНОТАЦІЯ

Біленець Д.А. Правовий режим зони митного контролю. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2015.

Дисертацію присвячено дослідженню особливостей встановлення та реалізації правового режиму зони митного контролю. Охарактеризовано структуру та основні елементи адміністративно-правового забезпечення правового режиму зони митного контролю. Визначено взаємозв'язки між категоріями «митний контроль» та «режим зони митного контролю». Обґрунтовано типологію функцій правового режиму зони митного контролю та пов'язану із цим типологію відповідних зон. Охарактеризовано взаємодію між правовим режимом зони митного контролю та іншими видами адміністративно-правових та митних режимів. Розглянуто особливості порядку здійснення митних формальностей у зонах митного контролю. Запропоновано внесення змін до Митного кодексу України щодо удосконалення забезпечення режиму зони митного контролю та відповідальності за її порушення.

Ключові слова: адміністративно-правовий режим, зона митного контролю, режим зони митного контролю, митний контроль, митні процедури, митні формальності, митне оформлення, митна інфраструктура, митні режими.

АННОТАЦИЯ

Биленец Д.А. Правовой режим зоны таможенного контроля. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право; информационное право. – Национальный университет «Одесская юридическая академия», Одесса, 2015.

Диссертация посвящена исследованию порядка и процедуры применения правового режима зоны таможенного контроля. Охарактеризованы сформировавшиеся в юридической науке основные концепции

административно-правовых режимов, применяемых в таможенном деле. Выделены основные признаки режима зоны таможенного контроля, к которым отнесены: особый субъект установления режима, четко определенная зона действия, которая обозначается на местности, ограничение прав и свобод граждан относительно свободы перемещения, обеспечение соблюдения требований режима мерами административного принуждения.

Определена структура режима зоны таможенного контроля, представляющая собой совокупность правил, устанавливающих такие его аспекты, как: территория действия режима; срок действия режима; порядок пропуска и пребывания лиц на территории зоны таможенного контроля; порядок обозначения на местности, обустройства территорий, помещений, сооружений и объектов; порядок перемещения транспортных средств и товаров; особые требования к порядку ведения хозяйственной деятельности на территории зоны.

Отдельное внимание уделено вопросам взаимодействия правового режима зоны таможенного контроля с иными административно-правовыми и таможенными режимами, действующими на той же территории. В частности, в рамках пункта пропуска через государственную границу Украины правила режима зоны таможенного контроля взаимодействуют с правилами режима государственной границы, пограничного режима, режима пункта пропуска и режима соответствующего объекта транспортной инфраструктуры. Определено взаимодействие режима зоны таможенного контроля с режимом налогообложения товаров таможенными платежами, с таможенными режимами, которые могут реализовываться исключительно на территории зон таможенного контроля, с временными административно-правовыми режимами чрезвычайного и военного положения, режимами антитеррористической операции.

Рассмотрено соотношение категорий «таможенный контроль» и «правовой режим зоны таможенного контроля», где последняя выступает одновременно и средством создания условий для реализации таможенного контроля и объектом такого контроля. Среди форм таможенного контроля, предусмотренных законодательством, определены такие, которые осуществляются исключительно в зонах таможенного контроля, и такие, которые могут осуществляться и за пределами таких зон.

Осуществлен анализ функций правового режима зоны таможенного контроля, указано, что такие функции могут быть классифицированы на общие (содействие проведению таможенной политики, осуществление таможенного дела, обеспечение соблюдения таможенного законодательства) и специальные (пропуск товаров через таможенную границу, функционирование объектов таможенной инфраструктуры, временное хранение товаров, применение таможенных режимов). В соответствии с особенностями специальных функций предложена классификация разных типов зон таможенного контроля (действующих на территории пунктов пропуска через таможенную границу; действующих на территории складов

временного хранения и складов таможен; действующих на территориях, где реализуются таможенные режимы «таможенный склад», «беспошлинная торговля», «свободная таможенная зона»). Определены особенности правового режима каждого из указанных типов зон таможенного контроля.

Определено понятие административно-правового обеспечения правового режима зоны таможенного контроля, которое представляет собой систему правовых и организационных мер, направленных на создание и обустройство, организацию функционирования и обеспечение соблюдения режима зон таможенного контроля. Подчеркнуто, что в вопросах соблюдения правового режима зон таможенного контроля органы государственной фискальной службы взаимодействуют не только с иными органами исполнительной власти, но и с негосударственными субъектами, осуществляющими деятельность на территории таких зон.

С целью улучшения обеспечения соблюдения режима зоны таможенного контроля предложено внесение изменений в Таможенный кодекс Украины в части привлечения негосударственных субъектов к обеспечению режимных правил и усовершенствованию мер административной ответственности за их нарушение.

Ключевые слова: административно-правовой режим, зона таможенного контроля, режим зоны таможенного контроля, таможенный контроль, таможенные процедуры, таможенные формальности, таможенное оформление, таможенная инфраструктура, таможенные режимы.

SUMMARY

Bilenets D.A. The legal regime of the customs controls zone. – Manuscript.

Dissertation for the obtaining a scientific degree of the candidate of law in the specialty 12.00.07 – administrative law and process; financial law; information law. – National University «Odessa Law Academy», Odessa, 2015.

The thesis provides the research of the peculiarities of the imposing and realization of the customs controls zone legal regime. The structure and the main elements of the administrative-legal provision of the customs controls zone legal regime are characterized. The interconnections between the categories of customs controls and customs controls zone legal regime are determined. The classification of the functions of customs controls zone legal regime, as well as related typologies of proper zones are proposed. The characteristics of the interaction between a customs controls zone legal regime and the other types of administrative legal and customs regimes are given. The amendments to the Customs code of Ukraine to improve securing the customs controls zone legal regime and legal responsibility for its violation are proposed.

The Key words: administrative-legal regime, customs control zone, customs control zone legal regime, customs controls, customs process, customs clearance, customs infrastructure, customs procedure.

Підписано до друку 01.10.2015.
Формат 60х90/16. Ум.-друк. арк. 0,9. Наклад 100 прим.

Видавець і виготовлювач ПП «Фенікс»
Свідectво суб'єкта видавничої справи ДК У№ 1044 від 17.09.2002 р.
65009, м. Одеса, вул. Зоопаркова, 25. Тел. 7777-591.